

Notat om dåvildtets biologi og adfærd med særlig fokus på interaktion med kronvildt

Vildtforvaltningsrådet besluttede på møde den 5. december 2006, at bede Kronvildtarbejdsgruppen om et notat, der belyser på hvilke områder dåvildt adskiller sig fra landets øvrige hjortevildt, og hvorledes dåvildt og kronvildt kan påvirke hinanden. Notatet skal benyttes som fagligt grundlag for Vildtforvaltningsrådets drøftelse af lokale ønsker om udsætning og lokalfredning af dåvildt.

Historie

Dådyr fandtes i Danmark i sidste mellemistid, hvorefter isen trængte bestanden ned til det nordvestlige Lilleasien ved Marmarahavet, i Taurusbjergene og langs sydkysten af Adama. Efter sidste istid er der ikke fundet en naturlig genindvandring sted; men arten er blevet sat ud flere steder i Europa, hvilket blandt andre romerne, vikingerne og forskellige kongehuse har medvirket til.

Udbredelse

I Danmark blev dådyr sat ud i 1100 -1200 tallet, bl.a. på mange øer som kongeligt jagtvildt. I dag findes den flere steder i hegnede dyrehaver, i et stort antal hjortefarme samt fritstående i det meste af landet, bortset fra Vestjylland. Bestandstætheden er størst i de sydlige og østlige dele af landet, mens den er mere fragmenteret i Jylland.

Bestandsstørre og jagtudbytte

Siden 1980'erne er der oprettet et stort antal dådyrfarme i Danmark, således at det i 1986 blev vurderet, at der var ca. 13.000 dådyr i disse farme. Siden er antallet af dådyrfarme blevet kraftigt reduceret. I denne periode er der sket en markant vækst i landets dådyrbestand, og der skydes i dag nogenlunde det samme antal dådyr som kronstyr. Efterårsbestanden af dåvildt estimeres til at være på 6.700 dyr. Bestanden har en ulige køns- og aldersfordeling, hvilket skyldes et stort jagttryk på hjortene.

Habitat

Dåvildtet er en mere udpræget græsæder, end kronvildtet der indtager mere blandet plantemateriale, mens råvildt er mere kræsent, og foretrækker at nippe til de på lokaliteten foretrukne plante- og trævækster. Arten stiller relativt store krav til næringsindhold af foderet, især i vintermånederne.

Dåvildtet er en mere varmeelskende art end kron- og råvildt. Den foretrækker således mere beskyttede steder, og vil f.eks. ikke finde sig godt tilrette i det yderste Vestjylland. De forventede klimaændringer vurderes at være til gunst for dåvildtbestanden i Danmark. Åbent land med mindre skove tiltaler dåvildtet, der specielt ynder løv- og blandskov, og gerne veksler mellem skov og det åbne land. Derfor er kernen i artens potentielle udbredelsesområde den øst og sydlige del af Danmark.

Adfærd

Umiddelbart opfattes dåvildtet ofte som mere tillidsfuldt end kronvildt. Dette sammenholdt med det forhold, at dåvildt ikke for alvor løber langt væk fra faren betinger at de kan trives i mindre næringsområder, men også at de oftere bliver trafikofre end kronvildt. Kronvildtet er ofte i stand til at skabe et overblik inden de reagerer, og at bringe sig langt væk fra faren, eller løse det akutte problem.

Denne tilsyneladende tillidsfuldhed gør også, at dåvildt har et stort publikumspotentiale, som man altid har været meget bevidst om i dyrehaver og parker i ind- og udland.

Arten er relativ let at jage, og en bestand kan let fjernes, hvis det ønskes.

Dåvildt er ikke territoriehævdende, og har derfor ingen aggressiv adfærd overfor andre hjortearter.

Dåvildt vandrer; men ikke over så store afstande som kronvildtet, hvorved artens spredningsformåen er relativt begrænset. Dette er også årsagen til, at artens tilstedeværelse i Europa ikke alene er et resultat af en naturlig proces; men derimod er stærkt påvirket af menneskelig indgriben i form af udbredte udsætninger på egnede lokaliteter.

Dåvildtets brunst finder primært sted i slutningen af oktober, hvilket ikke er optimalt i forhold til den danske vinter. Kalvene sættes 233 dage efter beslåningen. En effektiv og vel fungerende brunst er derfor af stor betydning for bestanden, da tidligt satte kalve, giver sundere og stærkere dyr. Ombrunst hos dåerne forsinker kalvesætningen med 24 – 26 dage pr. gang der omløbes. Manglende brunstintensitet i dåvildtfarme giver eksempelvis kalvesætning i oktober / november.

I modsætning til kronvildtet har hjortene ikke noget harem. Hjortene bedste mulighed for at trække dåerne til de faste brunstpladser, er gennem en overbevisende brunstadfærd. De faste brunstarenaer er helt centrale for dåvildtets formering. For at gøre brunstpladserne attraktive for dåerne skal der være uforstyrrede faste pladser samt et antal ældre hjorte. Det vil sige hjorte der er mindst 4 – 5 år gamle.

I modsætning til dåerne er hjorterudlerne ret mobile i sommerperioden. Med den fornødne ro vil hjortene gennem denne mobilitet medvirke til at der dannes nye brunstpladser, hvorved nye lokaliteter koloniseres.

Markskader

Afhængig af bestandstætheden anretter dåvildtet skader på såvel land- som skovbrugsarealer. Landbrugsafgrøder spises og nedtrampes.

Veterinære forhold

Dåvildtet er under normale forhold ikke mere udsat for sygdomme end landets øvrige hjortearter.

Der er i dag streng kontrol af handel med hjortevildt, for blandt andet at forebygge spredning af kvægtuberkulose til det frie hjortevildt.

Erfaringer med selvdøde dåhjorte er næppe et udtryk for veterinære problemer; men snarere et symptom på ukorrekt vildtforvaltning. Forholdet skyldes sandsynligvis, at dåvildtets sene brunst, ikke giver de udslidte og afbrunstede hjorte en naturlig adgang til god og rigelig føde. De sårbare hjorte kaster sig således, efter endt brunst i begyndelsen

af november, over det udlagte foder, og får en simpel grutforgiftning af for meget og for stærkt koncentreret foder. Foder af dårlig kvalitet kan ligeledes være et problem.

Sammenfatning

- Landets optimale dåvildtbiotoper findes i Øst- og Syddanmark. Kronvildtets optimale biotoper er i Midt- og Vestjylland. Biotopmæssige gråzoner mellem de to hjortearter, findes således i Vest-, Midt-, Syd-, og Nordjylland, samt i Vest- og Nordsjælland; men der er ingen tvivl om, at dåvildt vil kunne trives fint over alt i Danmark, med undtagelse af de yderste klitlandskaber i Vestjylland.
- Dåvildtbestanden er i markant fremgang.
- Dåvildtbestanden har en uens køns- og alderssammensætning på grund af et stort jagttryk på hjortene.
- Ro og modne hjorte er basale forudsætninger for en effektiv brunst, og dermed bestandens sundhed og trivsel. Den igangværende klimændring vil fremme dåvildtet tilpasning til den danske vinter.
- Dåvildtet er let af jage. Dette har lokal betydning, når en bestand skal etableres eller fjernes.
- Dåvildt og kronvildt er ikke umiddelbart fødekurrenter; men et vis overlap i fødepræferencen findes.
- Temperamentsmæssigt vil dåvildtet ikke påvirke kronvildtet negativt, lige som fødekurrence heller ikke vurderes at være et problem de to hjortearter imellem.
- Dåvildt ikke territoriehævdende og aggressiv.
- Den lokale dialog om forvaltning af en dåvildtbestand er generelt god, da artens nuværende udbredelse hyppigt er af nyere dato. Den lokale kronvildtdialog kan i modsætning hertil være meget tung, på baggrund af mange år uden den åbne dialog; men dialogen om lokal dåvildtforvaltning er dog ikke altid uproblematisk.
- Genetikken i europæisk dåvildt er ikke oprindelig; men et resultat af massiv menneskelig indgriben. Dåvildtets genetik i Europa er således ret ensartet, og de tre farvevarianter dukker op i alle bestande.
- Kvægtuberkulose blandt farmdyr, er en permanent trussel for det frie hjortevildt af alle arter. Modsat situationen med vildsvin og svinepest.
- Dåvildtet vist sig at være effektive landskabsplejere på mindre øer eller på indhegnede arealer, hvor de græssende rudler af dådyr også er påskønnede landskabselementer. Den kultur som en velafbalanceret dåvildtbestand er et udtryk for, tiltaler et bredt spekter af naturelskere og brugere.

Kronvildtgruppen, den 6. marts 2007